

SADEJSTVO VIDOVA U NAPADNIM DEJSTVIMA NA PRIMORSKOM KRILU

Vođenje rata u savremenim uslovima zahteva preciznu podelu zadataka između vidova i rodova u svim slučajevima, a na nekim vojištima, u pojedinim operacijama, bojevima i borbama, traži se i posebna preciznost. Jer, pojavom mnogobrojnih borbenih sredstava, uključujući i raketno-nuklearna i njihovom upotrebom na relativno malom prostoru, javlja se potreba za detaljnim planiranjem i organizacijom sadejstva. Sama činjenica da postoji više vidova i rodova, dokaz je da jedan ne može izvršiti sve zadatke bez učešća, sadejstva i podrške ostalih. Zapravo, zahtevi savremenog rata su i doveli do stvaranja više vidova i rodova vojske, do stvaranja mnogobrojnih borbenih sredstava.

Evolucija i dalja modernizacija KoV, RV i RM pružaju mogućnost za još bolje i potpunije sadejstvo među njima. Znači da, pored veće realne potrebe za tim, postoje i bolji objektivni uslovi. Činjenica je da dosadašnje integracije deluju i u pravcu relativnog osamostaljivanja pojedinih vidova u oružanim snagama. Ali, ono je relativno, samo za određene uslove i situacije, dok u celini modernizacija i integracija pružaju povoljnije uslove za stvaranje odgovarajućih organizaciono-formacijskih celina i veće mogućnosti sadejstva među vidovima i rodovima.

Savremena KoV raspolaže takvim borbenim sredstvima kojima može uspešno sadejstvovati pomorskim snagama (PS), ne samo na obali i priobalnim vodama, već i na čitavoj dubini pomorskog vojišta. Jedinice KoV svojim sredstvima mogu tući flotne sastave protivnika i na moru i u bazama, podržavati sopstvene flotne snage i štititi im mesta baziranja, a odbranom morske obale stvaraju povoljnije uslove za dejstvo PS.

Savremena RM još u većoj meri može sadejstvovati jedinicama KoV na primorskom vojištu. I ne samo na primorskom krilu fronta, već i u većoj dubini na kopnu. Revolucionarni napredak u pogonu brodova uvođenjem nuklearnog pogona, kao i stalno usavršavanje naoružanja i elektronike, otvaraju neograničene mogućnosti za sadejstvo RM sa KoV i RV. Neke mornarice koje imaju najsavremenije brodove (površinske i podvodne), naoružane raketama velikog dometa, u stanju su da posredno sadejstvuju sa otvorenog mora jedinicama KoV na neograničenim dubinama kopnenog vojišta. Ta dejstva imaju operativni ili operativno-strategijski značaj i predviđaju se posebnim planom.

Postojanje PS omogućava jedinicama KoV koje dejstvuju na primorskom krilu fronta veći izbor i slobodu manevra (kopnom i morem), potpunije korišćenje prostora, čime se stvaraju uslovi za iznenađenje i uspešnija dejstva.

RV je takođe dobilo nove mogućnosti za efikasnije sadejstvo sa KoV i PS. Danas ni avion više ne mora da dođe iznad cilja koji napada. On može osmatrati (televizijskim sistemom) i gađati cilj sa nekoliko desetina (pa i stotina) kilometara. Brzine su porasle od 700 km/č na 2.500 do 3.000 km/č. Mnogo je porastao efekat dejstva naoružanja savremenih aviona. Samo jedan jedini savremeni avion, naoružan nuklearnom bombom srednje jačine ima efekat u vatri kao 500—800 aviona iz drugog svetskog rata, a avion (projektil) sa megatonskom bombom ima efekat kao 2.000 do 5.000 aviona. Akcioni radijus aviona porastao je od 1.000 km na 5.000 do 8.000 km (a sa nuklearnim pogonom i daleko više). Praktično, više nema cilja na kopnu i moru koji ne može doseći savremena avijacija. Međutim, to nije bio slučaj u drugom svetskom ratu. Posebno treba istaći pojavu helikoptera kao najpodesnijeg sredstva RV za neposredno sadjestvo sa KoV i RM. Ove činjenice ukazuju na veliki značaj sadejstva sa savremenom avijacijom. No, treba istaći i značaj sadejstva u borbi protiv nje i pored toga što većina aviona još nije naoružana nuklearnim oružjem, jer je i konvencionalno naoružanje savršenije, preciznije i sa većim dometom.

Uticaoj karaktera našeg mora na dejstva na primorskom krilu fronta. — Jadransko more je tipično usko, razučeno, sa velikim brojem otoka na našoj strani.

To je, u stvari, kanal dug oko 800 km, sa srednjom širinom oko 250 km, a kada se uzmu najuži delovi, prosečna širina je i manja (Otrant oko 75 km, ušće r. Po — Pula oko 105 km, Ankona — Pula oko 130 km). Mala širina, pored mogućnosti radarskog prekrivanja, čini Jadransko more i u meteorološkom smislu dosta nestabilnim. Obale imaju potpuno različite karakteristike. Zapadna je najvećim delom niska i jednolična, dok je istočna visoka, sa jakim položajima i dobro razučena. Pored toga, ispred naše obale postoji čitav lanac otoka i otočića, koji sa obalom zatvaraju jedan unutrašnji basen od Pule do Dubrovnika. To omogućava PS koje baziraju u njemu da se prikriveno koncentrišu i iznenadno pojavljuju na otvorenom moru, a vanjski otoci dozvoljavaju isturanje elemenata za osmatranje. Čitav jadranski basen ima relativno male dubine, što utiče na vođenje minskog rata, upotrebu podmornica, kao i većih površinskih brodova. Geografsko-hidrografske uslovi daju prednost istočnoj obali.

Na osnovu iznetih činjenica, proizilazi da su osnovne karakteristike takvog mora sledeće: mali prostor, male ili delom male dubine, blizina kopna, razučenost ili delimična razučenost obale itd. Mali prostor ograničava koncentracije većih PS, smanjuje mogućnost upotrebe većih sastava i objekata, brzine većih sastava se ne mogu racionalno koristiti itd. Male dubine ograničavaju ili otežavaju upotrebu većih podmornica, znatno otežavaju saobraćaj zbog mogućnosti veće upotrebe mina svih vrsta, kao i drugih vidova zaprečavanja. Blizina kopna je i pre, a pogotovo sada, upotrebom savremenih sredstava sa obale omogućila kontrolu celog područja, što otežava sve pokrete, iznenađenja i sl. Svi ovi uslovi u mnogo većoj, pa i

odlučujućoj meri utiču na međusobnu zavisnost i celovitost borbenih dejstava na moru i kopnu kod nas. Oni bitno utiču i na strukturu, organizaciju i upotrebu PS. To zahteva posebnu prilagođenost PS tim uslovima i potrebama.

Osnove sadejstva vidova na primorskom vojištu u našim uslovima. — Glavne osnove sadejstva i ovde su: zajednički cilj i zadatak (odluka, direktiva, zapovest). Međutim, ovde ima i jedna druga komponenta koja uslovljava i omogućava sadejstvo. To je hidrografski medijum (teritorija i akvatorija primorskog vojišta). Zato će se osnovna napadna dejstva na primorskom vojištu odvijati kao zajednička dejstva jedinica KoV, RM i RV. No, geografski položaj, vojna doktrina, ekonomski i drugi uslovi naše zemlje nameću načelo da KoV čini glavnu snagu u odbrani i napadu. To je načelo. Međutim, time se ne umanjuje značaj i uloga PS i RV, već se samo opredeljuje karakter njihovog zadatka. Ova dva vida bi prilikom dejstva KoV na primorskom krilu fronta morala čvršće vezivati svoja dejstva za ciljeve operacije, boja i drugih dejstava KoV. To ne isključuje i češća samostalna dejstva PS kada se za to ukaže potreba.

Napadna dejstva na primorskom vojištu u našim uslovima razlikovala bi se od takvih dejstava nekih drugih armija. Razlike se ogledaju najviše u tome što mi ne vodimo agresivnu politiku i ne predviđamo napadne pomorsko-desantne operacije na tuđoj teritoriji radi zauzimanja „pogodnijih strategijskih položaja”. Zajednička napadna dejstva naših snaga izvodila bi se radi sprečavanja agresije i oslobađavanja privremeno okupirane teritorije i akvatorije. Ona bi se izvodila u tesnom sadejstvu KoV, RM i RV. Obim i način dejstava najviše bi zavisili od situacije na kopnu, tj. od obima i načina dejstva KoV.

Osnovne karakteristike zajedničkih dejstava su:

napadna dejstva jedinica KoV na primorskom krilu izvodila bi se u kombinaciji sa pomorskim i vazдушnim desantima, taktički desanti ubacivali bi se u pozadinu fronta i na obalni rub u sadejstvu sa partizanskim snagama na moru, otocima i kopnu. napadna dejstva KoV zahtevaju najpotpunije sadejstvo sa RM i RV.

Dejstva pomorskih snaga trebalo bi da obezbede sopstvene pomorske komunikacije i da napadaju neprijateljske komunikacije i druge objekte koji utiču na dejstvo KoV na primorskom frontu.

Opšta načela naše armije za napad važe i na primorskom vojištu. To znači da se moraju obezbediti nadmoćnost, sadejstvo, iznenađenje, najpovoljniji manevar, ekonomičnost u korišćenju snaga i sredstava, efikasno borbeno obezbeđenje itd.

S obzirom na organizacijsku strukturu naših oružanih snaga i koncepciju upotrebe, zajednička napadna dejstva triju vidova (KoV, PS i RV) u armijskoj ili korpusnoj operaciji jesu pravilo. U savremenim uslovima to pravilo je prihvaćeno i u svim drugim armijama, unatoč postojanja i rivalstva među vidovima u nekima od njih. To je zakon dijalektike — međusobna uslovljenost, zavisnost uz istovremenu relativnu samostalnost. Jedinstvo cilja i interesa

svih pripadnika oružanih snaga ovde je važan faktor, a jedinstvo pogleda na vođenje rata, takođe. To su ti voljni, motivacioni elementi, ali sama volja nije dovoljna za uspeh zajedničkih dejstava. Jednako su važne i organizacijsko-formacijska i materijalna struktura oružanih snaga.

Ove prve uslove za uspeh zajedničkih dejstava posedujemo još od početka stvaranja naše armije. Smatram da je i organizacijsko-formacijska i materijalna struktura rešena na zadovoljavajući način ako se poče od naših sadašnjih mogućnosti, i da obezbeđuje optimalne uslove, tj. punu efikasnost svih vidova i rodova u zajedničkim dejstvima. Razume se da te činioce treba stalno usavršavati u skladu sa razvojem proizvodnih snaga i promena u ratnoj veštini, naročito elemente komandovanja u pravcu integracije rodova i vidova.

Na primorskom frontu će, verovatno, veoma retko dolaziti do samostalnog ili izolovanog dejstva jedinica KoV. Ako se želi uspeh u napadu, mora u najvećoj meri doći do usklađivanja napora i zadataka sva tri vida vojske, usmeravajući napore svih prema onom vidu koji je nosilac napada. U našim uslovima to će najčešće biti KoV, a u nekim fazama i PS. Da bi se to ostvarilo, neophodno je da se od samog početka planira i rukovodi operacijom sa jednog mesta, tj. svim raspoloživim snagama na kopnu, moru i u vazduhu. Zapravo, potrebno je još u miru stvoriti preduslove za to — imati zajedničku integriranu komandu za sve vidove koja će biti sposobna, uigrana i naviknuta da postavlja i koordinira zadatke jedinica svih vidova u skladu sa situacijom. Ona, isto tako, mora biti spremna da koordinira dejstva sa susednom armijom na kopnu i saveznicima na moru i drugim frontovima. Drugim rečima, još u miru moraju biti rešena pitanja sadejstva prvog stratezijskog ešelona.

Iz iznetog se može izvući zaključak da je, u našim uslovima, za zajednička dejstva vidova bitno jedinstvo u komandovanju i određivanje zajedničkog cilja dejstava. Na primorskom krilu fronta u napadnim dejstvima to se obezbeđuje na nivou komandi armije i korpusa, gde je već izvršena delimična integracija, a u nekim slučajevima i za neke zadatke — i na nivou komande pomorskog sektora (flote). Bitno je da operacijom rukovodi jedan komandant (armije ili korpusa, ili pomorskog sektora).

Jedinice KoV koje učestvuju u napadnoj operaciji na primorskom frontu zahvataju i pripadajuće otoke. S obzirom na širinu fronta, mogu da dejstvuju:

osnovnim snagama na kopnu — pravcem koji vodi duž obale, a pomoćnim po otocima;

osnovnim snagama na otocima, a pomoćnim po kopnu;

celokupnim snagama sa kopna na otoke, pa ponovo na kopno.

Na delu primorskog vojišta gde nema otoka, jedinice KoV dejstvuju obalom i vrše manevar morem.

Za uspešnije dejstvo po otocima i manevar morem potrebne su i specijalno obučene jedinice — mornarička pešadija.

Savremeni boj (operacija) ima sve karakteristike združenog boja u kome je sadejstvo izbilo u prvi plan.

Pojam sadejstvo može se najkraće izraziti definicijom — to je usklađivanje napora vidova oružanih snaga po cilju, mestu i vremenu radi izvršenja zajedničkog zadatka u taktičkim dejstvima, operacijama i ratu u celini. To usklađivanje zadataka može biti među vidovima, rodovima, jedinicama, oružjima, grupama i pojedincima. Sadejstvo se, znači, organizuje na svim nivoima, počev od grupe boraca (tri do četiri) pa do najviših komandi (VK).

Osnovni zadatak pri organizovanju sadejstva je pravilno podeliti zadatke na vidove, rodove, jedinice, oruđa, pojedince, a zatim regulisati izvršenje po mestu, vremenu i cilju. Jer, nema danas toga vida ili roda koji može samostalno izvršavati sve zadatke. Ono što ne može da učini pešak učiniće minobacač, tenk ili avion; što ne može tenk ili top izvršiće pešak, avion ili raketa; što ne može avion (ili kad nemamo aviona) — moći će partizan; što ne može pripadnik KoV i RV izvršiće podmornica, torpedni ili raketni čamac itd.

Osnovni cilj sadejstva je: optimalno korišćenje svakog vida -- roda prema sposobnostima i mogućnostima radi izvršenja zadataka sa što manje krvi i žrtava.

Cilj je, takođe, povećavanje tempa napada i stvaranje mogućnosti nosiocu napada da što pre izvrši zadatak i zauzme glavne objekte.

Po vremenu sadejstvo može biti organizovano po etapama (fazama) boja (operacije), po danima, položajima (linijama) ili zadacima. Po obimu može biti taktičko, operativno i stratejsko, a po vrsti — neposredno i posredno. Ono se, zatim, organizuje između vidova, rodova, organskih i pridatih ili podržavajućih jedinica i suseda.

Savremena ofanzivna dejstva karakterišu se čestim naglim promenama situacije. To uslovljava prisustvo NHB oružja i druge savremene tehnike. Ta činjenica određuje i karakter sadejstva. To znači da ono mora biti tako postavljeno da se jedinice brzo i blagovremeno prilagođavaju promenama. U protivnom moglo bi doći do nepoželjnih posledica, kao što je bilo slučajeva i u prošlom ratu. Navodimo samo nekoliko primera.

Prilikom iskrcavanja saveznika na Siciliju 1943. godine brodska artiljerija je oštetila oko 70 sopstvenih transportnih aviona, dok su bombarderi pre toga tukli sopstvene brodove. Jedan od glavnih uzroka poraza 1. britanske vazdušno-desantne divizije kod Arnhema septembra 1944. godine je slabo organizovano sadejstvo i slabo planiranje. Planirana podrška iz vazduha izostala je zbog lošeg vremena, a snage KoV su sporo napredovale. Od 10.000 padobranaca ostalo je samo 2.500.

Slabo sadejstvo britanske 2. i američke 1. armije omogućilo je Nemcima protivudar kod Avranša i Mortena, što je znatno usporilo dejstvo saveznika.

U knjizi „Razvoj taktike sovjetske armije“ (str. 200—228) ističe se da su nedostaci u organizaciji sadejstva vidova i rodova u prvoj fazi rata bili ozbiljna kočnica i uzrok mnogih neuspeha.

Osim toga, zbog nedostataka u sadejstvu bilo je slučajeva sukoba sopstvenih jedinica kod nemačke, savezničkih, a i sovjetske armije. Takvih slučajeva bilo je i kod naše NOV.

Da bi se takve pojave izbegle, veza mora biti permanentna, jednostavna, višestruka i sigurna. Zato su još u drugom svetskom ratu postojale posebne veze sadejstva. Svaki elemenat borbenog poretka, svaki njegov deo, pa i najmanji, mora znati šta radi levi i desni sused, onaj ispred i iza njega. Artiljerija KoV i brodska, PVO, avijacija i raketne jedinice uvek moraju znati dokle su stigle i gde se nalaze sopstvene jedinice koje podržavaju, kada i kojim pravcem preleću sopstveni avioni, kako izgledaju, da ne bi došlo do nesporazuma. I pozadinske jedinice i ustanove moraju znati to isto radi boljeg i ekonomičnijeg snabdevanja i evakuacije.

Osnovni principi sadejstva su: jedinstvo cilja i temeljno poznavanje zadatka i zamisli za njegovo izvršavanje;

jedinstvo pogleda na vođenje rata (ratnu veštinu);

jedinstvo rukovođenja;

realnost u postavljanju zahteva jedinicama prilikom organizovanja sadejstva;

neprekidnost i gipkost sadejstva;

disciplina i solidarnost u izvršavanju zadataka;

sadejstvo se uvek organizuje za račun nosioca napada;

sadejstvo između organskih jedinica organizuje komandant jedinice, a sa podržavajućim i susednim pretpostavljena komanda; kada se preciziraju naprezanja podržavajućih jedinica, sadejstvo organizuje komandant jedinice koju podržavaju. Nekada se i sa susedima organizuje sadejstvo po horizontali (kada to ne preuzme pretpostavljena komanda).

Sadejstvo se organizuje u pripremnom periodu, a dopunjuje u toku borbe (operacije).

Faktori i uslovi od kojih zavisi uspeh sadejstva. — Najvažniji faktori su komande, starešine, veza i vreme kao meteorološka pojava i vreme potrebno za organizovanje sadejstva.

Uslovi od kojih zavisi kvalitet i efekat sadejstva:

međusobno poznavanje vidova i rodova, mogućnosti oružja i drugih tehničkih sredstava sa kojima se sadejstvuje;

zajednički plan dejstva sa realnim predviđanjem razvoja događaja;

postojanje odgovarajućih signala za označavanje (pokazivanje) ciljeva i sopstvenih položaja;

jedinstveno kodiranje karata i naziva;

jedinstvena numeracija orijentira i ciljeva;

blagovremeno međusobno obaveštavanje i postavljanje zahteva itd.

Ovde ne možemo ići u detalje, jer je to sadejstvo toliko raznovrsno i obimno, specifično i različito za svaku situaciju, da je nemoguće dati recept za svaki konkretni slučaj.

O sadejstvu ova dva vida oružanih snaga u napadnim dejstvima može se konkretnije reći sledeće:

Prošla su zauvek vremena kada se sfera dejstava KoV i PS oštro delila. Danas KoV i PS imaju takva sredstva da mogu ukazivati efikasnu podršku jedno drugom na velikim odstojanjima, bez obzira na to što jedan dejstvuje na moru, a drugi na kopnu. Ratna flota je u stanju da napada ne samo objekte koji se nalaze na obali, nego i u dubini kopna, i obratno, kod armija koje raspoložu najsavremenijim borbenim sredstvima KoV može dejstvovati i po objektima daleko na moru, a kada je u pitanju usko more na čitavoj njegovoj širini.

Polazeći od ovih faktora pokazalo se da bi upotreba RM u uskom moru bila najcelishodnija u okviru integralnih komandi.

Uzgred rečeno, integracija rodova i vidova u združene jedinice nije samo naš izum. Nju srećemo i kod drugih armija u drugim oblicima i organizacijsko-formacijskim celinama. Na primer, jedna američka pd ima u sastavu preko 250, a armija preko 2.000 aviona od takozvane avijacije KoV. Nema više čistih rodova i vidova. Isto tako i neke ratne mornarice, osim čisto pomorskih jedinica, imaju u svom sastavu mornaričku pešadiju, pomorsku avijaciju, obalsku artiljeriju, radarske jedinice na kopnu itd. Integracija je u mnogome olakšala inače vrlo složene zadatke i poslove u sadejstvu KoV i PS.

Organizator sadejstva je kamandant jedinice koja je nosilac dejstava, kod integralnih komandi to je starešina te komande, a za fazu prevoženja — komandant pomorskih snaga.

Pomorske snage za račun KoV izvršavaju, pored ostalog, i ove zadatke:

- organizuju prevoženje, obezbeđuju i pružaju podršku desantu koji izvode jedinice KoV;

- sadejstvuju jedinicama KoV vatrenim dejstvom sa mora u bok i pozadinu neprijateljskog primorskog krila;

- štite na moru bokove i pozadinu jedinica KoV koje nastupaju duž obale;

- u sadejstvu sa jedinicama KoV i RV učestvuju u odbrani zauzetih otoka i obale;

- obezbeđuju manevar i snabdevanje jedinica KoV;
- osiguravaju pomorske komunikacije za potrebe jedinica KoV;
- dejstvuju po neprijateljskim pomorskim komunikacijama i lukama;

- partizanskim dejstvima na otocima i kanalima i u pozadini akvatorije koju drži neprijatelj sadejstvuju jedinicama KoV u zauzimanju otoka i drugih važnih objekata; samostalno napadaju pojedine objekte, naročito lansirne rampe i skladišta i svojom aktivnošću u pozadini neprijatelja vezuju njegove snage;

- vrše diverzije različitog obima i cilja itd.

Za račun pomorskih snaga jedinica KoV:
zauzimaju objekte, položaje i rejone koji su od naročitog interesa za PS;

obezbeđuju pomorske baze, sidrišta i brodove u njima od neprijateljskog dejstva sa kopna;

vatrom sa obale i otoka podržavaju sopstvene brodove u borbi na moru;

sistemom PVO štite važnija dejstva PS;

neutrališu pojedine obalske baterije neprijatelja itd.

Sve desantne operacije jedinice KoV izvode uz tesno sadejstvo PS i RV. Tada uvek operacijom rukovodi komandant KoV.

Manje taktičke i diverzantske desante izvode PS po opštem planu zajedničkih dejstava. PS se načelno prepušta da same izaberu način izvršenja zadatka, a kada situacija dopušta, biraju mesto i vreme (u okviru zajedničkog plana).

Posebno treba istaći važnost međusobnog dopunjavanja sistema izviđanja i osmatranja jedinica KoV i PS u sprečavanju iznenađenja na moru i obalnom rubu, kao i međusobnu pomoć u otklanjanju posledica nuklearnih udara i obaveštavanje o kretanju radioaktivnih padavina.

SADEJSTVO JEDINICA KoV I RV

U jednom od osnovnih načela naše koncepcije ističe se da u napadnim dejstvima uvek treba obezbediti adekvatnu aviopodršku jedinicama KoV.

Radi toga se združenim jedinicama KoV određuje izvestan broj aviopoleta (a/p) po vrstama aviona (izviđački, lovačko-bombarderski). Lovačka avijacija načelno dejstvuje u sastavu PVO. Tamo gde nije organizovan potpun sistem PVO dodeljuje se izvestan broj poleta lovačke avijacije.

Obično se korpusu, kad dobije 200—300 a/p, dodeljuje oficir za vezu sa 2—3 oficira za navođenje.

Helikoptere i avione za vezu po pravilu, dobija u operativnu potčinjenost, a u određenim uslovima i lovce bombardere.

Podrška i zaštita daju se za sve etape napadne operacije.

U realizaciji sadejstva avijacija izvršava sledeće zadatke:

izviđa na moru i kopnu;

štiti jedinice i objekte;

neposredno i posredno podržava jedinice;

prenosi trupe i materijal;

održava veze vazдушnim putem (kurirom) itd.

Po odluci komandanta združene jedinice, izviđa se u svim etapama napadne operacije i to, načelno, dodeljenim a/p u celoj zoni napadne operacije. Van zone i na većim dubinama izviđanje planiraju susedi i pretpostavljena komanda. Rezultate izviđanja (podatke) avijacija predaje direktno iz vazduha — prema ugovorenim signalima.

Neposredna podrška se ostvaruje početkom napada, tj. u prvoj i sledećim etapama operacije. Izvodi se po odluci komandanta združene jedinice, neutralisanjem i uništavanjem ciljeva u zoni operacije. To su, u prvom redu, oni ciljevi koje sredstva KoV i RM ne mogu efikasno tući — tj. raketne i artiljerijske jedinice, rezerve i drugi grupni ciljevi. Kada se napad izvodi danju, a raspoloživa vatrena sredstva KoV i PS nisu dovoljna, avijacija može da učestvuje i u vatrenoj pripremi napada. U tom slučaju ona dobija i deo ciljeva na prednjem kraju.

Posredna podrška načelno spada u nadležnost pretpostavljene komande. Nekada će biti celishodno da se deo aviopoleta upotrebi za tučenje aerodroma ili drugih važnih ciljeva i van zone operacije, ako ti ciljevi ispoljavaju odlučujuću uticaj na ishod operacije.

Pri uvođenju u borbu drugih ešelona (rezervi), avijacija ih obezbeđuje i podržava dejstvom po objektima koji mogu da ili ometaju ili sprečavaju njihovo uvođenje. Dejstvo avijacije u svim slučajevima mora biti tesno koordinirano sa dejstvom artiljerije i raketnih jedinica KoV i PS.

Kada združena jedinica KoV ne dobije određeni broj aviopoleta, već samo pravo zahteva za aviopodrškom, zaštitom i izviđanjem, pretpostavljena komanda odlučuje o upotrebi avijacije. Tada ona ima oficire za vezu i navođenje, tj. direktnu vezu sa avijacijom. U tom slučaju pretpostavljena komanda organizuje i sadejstvo. No, oficiri za navođenje i u ovom slučaju moraju doći u rejone dejstava (ciljeva).

Vidimo da oficiri KoV odlučuju o upotrebi dodeljenih aviopoleta ili postavljaju zahtev. I jedan i drugi slučaj zahtevaju poznavanje osobina i mogućnosti avijacije. U protivnom avioni neće biti efikasno upotrebljeni.

Pored iznetog, postoje još mnogobrojne obostrane konkretne obaveze i poslovi avijacije i KoV u pogledu sadejstva. Najvažniji su svakako, zajedničko planiranje, organizacija veza i međusobno obaveštavanje.

SADEJSTVO JEDINICA PS I RV

To sadejstvo u napadu sastoji se u podršci pomorskog desanta i podršci i zaštiti samostalnih dejstava pojedinih TG pomorskih snaga. Kod pomorskog desanta, pored vatrene podrške, važno je i sadejstvo između helikopterskog ili padobranskog desanta sa pomorskim. Prvi desantni ešelon pomorskog desanta u savremenim uslovima biće verovatno helikopterski. Vatrene podrška pomorskog desanta treba u prvom redu da obezbedi sigurno iskrcavanje i uspostavljanje mostobrana, kao i odbijanje protivnapada. Za te zadatke se, po pravilu, i određuje najveći deo snaga avijacije.

Kod zaštite i podrške samostalnih dejstava PS, zadaci avijacije koji se posebno ističu jesu: otkrivanje neprijateljskih podmornica i dejstvo po njima (specijalnim avionima i helikopterima), a zatim dejstvo po radarskim instalacijama, obalskim baterijama i površinskim plovnim objektima.

Kada postoje integralne komande, odgovornost za sadejstvo i njegovo organizovanje leži na komandantu integralne komande (armije, korpusa, područja i sektora). Od raspoloživih aviopoleta određuje koliko će upotrebiti za podršku KoV, a koliko za PS, odnosno podršku dejstava na moru uopšte. Radi efikasnije upotrebe avijacije, RV upućuje pomorsku snagu jednog do dva oficira za navođenje.

Ako dejstva PS imaju relativno veću samostalnost, komandant združene komande može izvestan broj aviopoleta dodeliti komandantu pomorskog sektora koji u tom slučaju odlučuje o njihovoj upotrebi. Tada, pored oficira za navođenje, u komandu pomorskog sektora upućuje se i oficir za vezu sa avijacijom.

Zadaci avijacije:

izviđanje;

miniranje;

neposredna podrška;

borba protiv podmornica;

zaštita i aviopriprema pomorskog desanta i

transport.

Pored avijacije RV, danas postoji i specijalna pomorska avijacija koja je u nekim stranim armijama u organskom sastavu PS. To su, pored ostalog, razne vrste hidro-aviona i helikoptera posebne namene. Sadejstvo sa tom avijacijom organizuje komandant PS, odnosno združene komande. I ovde kao i kod KoV postoji neophodnost da pomorski oficiri poznaju osobine, način dejstva i mogućnosti avijacije kako bi što uspešnije organizovali sadejstvo. Isto tako i vazduhoplovni oficiri moraju poznavati načine dejstva i osobine PS i KoV. I na kraju, kada je u pitanju sadejstvo RM i RV, treba reći da je ne samo efikasnost upotrebe, već i postojanje RM u savremenim uslovima zavisno od adekvatne razvijenosti i mogućnosti RV i PVO. Ova zavisnost kod velikih RM je svakako manja pošto one imaju maksimalnu PVO, a neke od njih i sopstvenu avijaciju.

O PLANIRANJU I FORMAMA SADEJSTVA

Iskustvo drugog svetskog rata ukazuje da su komande upotrebljavale tri varijante u planiranju zajedničkih dejstava vidova.

U prvoj varijanti postoje ravnopravne komande vidova. One, na osnovu opšteg zadatka koji je postavio predpostavljeni starešina, planiraju zajednička dejstva jednovremeno, ali i samostalno. Prilikom planiranja dolazi do usklađivanja stavova i zadataka između organa koji organizuju sadejstvo.

U drugoj varijanti formira se privremeni (operativni) združeni štab čije jezgro čini komanda onog vida koji je nosilac dejstava u predstojećoj operaciji. Ova združena komanda je nosilac i organizator planiranja sadejstva.

U trećoj varijanti već u miru postoje integralne komande vidova čije jezgro čini komanda KoV ili, u nekim uslovima, RM. Ova varijanta omogućava najpotpunije sadejstvo, pošto je komanda već

uigrana i osposobljena za planiranje zajedničkih dejstava. Mnoga pitanja koja kod prve dve varijante treba rešavati tek posle odluke o zajedničkim dejstvima, već su ranije rešena. Zato je intencija da se oružane snage organizuju u združene jedinice i integralne komande.

Forme organizacije i uigravanje sadejstva:

izrada posebnih planova sadejstva;

izrada odgovarajućih šema;

organizovanje sadejstva na zemljištu;

ratne igre; i

uigravanje na reljefu (reljefnoj karti).

Međutim, forme u izradi planova ne zadovoljavaju današnje potrebe, jer traže mnogo vremena i nisu uvek praktične. Šeme sa legendom su prihvatljivije, ali moraju biti potpunije i treba da se umnožavaju savremenim tehničkim sredstvima. To mogu biti fotokopije, kopije na pantografu ili rolografu. Rolograf ima prednost jer daje kopiju u bojama, a postupak je najbrži.

Sovjetsko vojno rukovodstvo je u drugom svetskom ratu mnogo insistiralo na organizovanju sadejstva na zemljištu i za to se odvajalo veoma mnogo vremena. To je neosporno najbolji način za organizovanje sadejstva, ali se i tada neka pitanja moraju rešavati pismeno: signali, linije, vreme, orijentiri itd. To se ne može prepuštiti pamćenju.

U savremenim uslovima teško se može naći posebno vreme za organizovanje sadejstva. Ono se danas mora rešavati od samog početka planiranja operacije do njenog završetka, i to sinhronizovano sa ostalim poslovima, (donošenjem odluka, komandantskim izviđanjem i sl.) Neophodan je i poseban dokumenat u vidu šeme sa legendom radi označavanja linija, ciljeva, vremena, signala i sl.

Svakako da je značaj sadejstva vidova i rodova mnogostruko porastao, upravo u istoj proporciji kao i vatrena moć i razvoj tehnike uopšte. U NOR-u smo bili više puta očevici kad je neprijatelj, iz aviona i art. oruđa, tukao sopstvene jedinice. Međutim, tu ipak nije bilo tako teških posledica kao što bi u savremenim uslovima značio promašaj i udar po sopstvenim jedinicama (ili udar u prazno) nuklearnom aviobombom ili raketnim projektilima. Zbog toga savremeni uslovi traže izvanrednu sposobnost, brzinu, preciznost i efikasnost u radu oficira svih vidova i rodova. Posebno traže dobro međusobno poznavanje vidova i rodova oružanih snaga i veliku sposobnost u organizovanju sadejstva.

General-potpukovnik
Dušan PEKIĆ